

VESIJÄTÖISTÄ, vielä kerran

Kesällä sattui harvinaisempi tapaus, kun valtakunnan päälehdessä keskusteltiin kiinteistönmuodostamisasioista, vesijätöistä tietysti. Asia alkoi oikeastaan jo aikaisemmin Karpon ohjelmasta, jossa oli kysymys siitä, että hollolalaisiin kesämökkintontteihin oli kauan sitten lohottu kymmeniä metrejä vesijättöä. Edistysellinen maanmittari yritti paikata tilanteen maakaaren suojasäännösten kautta, mutta vanhoillinen maa- ja metsätieteellinen toimittaja ei suostunut. Tonttien omistajat joutuvat siis maksamaan maansa (niin kuin he asian kokivat) toiseen kertaan. Maanmittauslaitoksen pääjohtaja meni lausumaan haastattelussa, ettei rantaviivoja sen aikaisen lain mukaan tarvinnut niin tarkkaan selvittää, eikä mitään virhettä ole tapahtunut. Tähän lausuntoon eivät edes pääjohtajan omat alaiset yhtyneet. Onhan se vähän eri asia, jos jätetään selvittämättä muutaman metrin rantaepäselvyys kuin että tonttiin lohkotaan puolet vesijättöä! Järjestelmä petti aikanaan Hollolassa totaalisesti ja on se kuulemma pettänyt muuallakin.

Lehtikeskustelu alkoi samasta asiasta. Osallistui paitsi pari maanmittariakin. Toinen ehdotti, että luetaan vesijätöt automaattisesti rantamaahan kuuluvaksi ja toinen, että valtio maksakoon virkamiestensä virheet. Mutta kun kumpikaan ei edusta asiassa niin sanottua arvovaltaista tahoja, heidän mielipiteensä jäi merkityksettömäksi. Arvovaltainen taho kirjoitti heti perään, että ongelmat ovat moninaisia eikä mitään voida tehdä. No, ei kai kukaan muuta odottanutkaan.

Vesijätöasioissa ajattelu on jostain syystä lukkiutunut yksipuolisesti vesijätön omistajan eli yleensä jakokunnan puolelle. Rannan omistajasta ei välitetä mitään, vaikka hän on monesti kärsivä osapuoli. Huonoimmassa asemassa ovat ne, joilla oli kerran oma ranta, mutta jotka ovat menettäneet sen vesijätön muodossa. He joutuvat ostamaan oman rantansa takaisin, maksamaan kalliit toimituskustannukset ja yleensä vielä kunnostamaan vesijätön sellaiseksi, ettei se rumenna rantaa ja alenna kiinteistön arvoa.

Jos tielaitos ottaa joltakin rantaviivan, niin se joutuu sen korvaamaan, ja jos jokin yritys pilaa maanomistajan rantaviivan, niin sekin joutuu korvaamaan. Mutta vesijätöjen suhteen asia kääntyy pälaelleen. Maanomistaja joutuu korvaamaan oman rantaviivansa menettämisen jakokunnalle (!!!) ja maksamaan sen arvon palauttamisesta aiheutuvat kustannukset. Ja arvovaltainen taho miettii vain, että voi, eihän tässä nyt vain mitenkään loukata jakokunnan oikeutta.

Löytyy tietenkin sellaisiakin tapauksia, jossa tontinomistaja hyötyy lunastamisesta, ja he maksakoot toki hyödyttään, mutta eivätköhän ne tapaukset jää vähemmistöön. Luulen, että valtaosa rantatontin omistajista panisi kätensä ristiin, ellei vesijättöä olisi koskaan syntynytkään. Monenlaista riesaa siitä vain yleensä aiheutuu.

Mitä tapahtuisi, jos Hesariin kirjoitaneen (ja monen muun) maanmittarin ehdotus toteutettaisiin ja vesijätöt luetaisiin rannan omistajan maahan ja pääsääntöisesti vielä korvauksettakin? Noin 90 % jakokunnista ja 99 % niiden jäsenistä ei välittäisi asiasta yhtään mitään. Kukaan ei huomaisi, että valtakunnassa olisi tapahtunut mitään erikoista. Lehmät lypsäisivät ja junat kulkisivat niin kuin ennenkin. Maanmittarit vapautuisivat muihin töihin, vaikkapa rasitejärjestelmämme selvittämiseen. Muutoksen hyötysuhde olisi valtava.

Jos asiaa rajoitetaan katsomaan kapean juridisesti niin, että ”asia on vaikea, mitään ei voida tehdä”, niin ei Suomessa olisi tehty torpparivapautusta, ei suurta osaa työelämää tai sosiaaliturvaa säätelevästä lainsäädännöstä, ei siirtolaisten asuttamista eikä monta muutakaan merkittävää asiaa. Tällaisissa asioissa tarvitaan yhteiskunnallista laajakatseisuutta, ja sitä ei ole vesijätöjen suhteen näkynyt.

Jos vesijätöjen pois pyyhkiminen on kumminkin ihan mahdotonta, niin pudotetaan sitten vesijätöjen lunastushinnat uudelleen alas, vaikkapa lain erityissäännöksellä. Rannanomistaja maksakoon lu-

nastuskorvausta vain sen hyödyn mukaan, mitä hän lunastamisesta saa, ja rantaviivan entisille omistajille se hyöty on minimaalinen. Sellainen nykyteorian mukainen väite, että jakokunnalle kuuluu osuus rantojen rakennusoikeudesta ja vesijätöt ovat niin ollen arvokasta omaisuutta, on juuri niin oikein tai väärin kuin sen kukin haluaa sen olevan. Voi sen sanoa niinkin, ettei jakokunta menetä muuta kuin niiden kalojen arvon, mikä jää vesijätön muodostumisen kautta saamatta.

Isoa kalaa kannattaa pyytää, vaikka ei saisikaan. Vesijättöihin liittyvä työmäärä on niin suuri ja työn yhteiskunnallinen vaikuttavuus on niin pieni, että luulisi asian maanmittauslaitostakin kiinnostavan, mutta ei kiinnosta. Ainoa mahdollisuus on, että asia kalahtaa kunnolla jonkun merkittävän poliitikon nilkkaan. Silloin alkaa tapahtua ja kas: virkamiehet löytävätkin nopeasti ratkaisumalleja ongelmien hoitamiseksi.

Annan pienen elämänohjeen, joka sopii tähän ja moneen muuhunkin tilanteeseen: aina voi selittää, miksei jotain asiaa voi tehdä, tai sitten sen voi miettiä, miten sen tekee.